

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 18.7.2007
KOM(2007) 414 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE
EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ**

o řešení problému nedostatku vody a sucha v Evropské unii

{SEK(2007) 993}
{SEK(2007) 996}

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o řešení problému nedostatku vody a sucha v Evropské unii

(Text s významem pro EHP)

Přístup k dostatečnému množství vody dobré jakosti je pro každého člověka nezbytně důležitý k tomu, aby mohl vykonávat své každodenní činnosti a většinu hospodářských činností. V současné době se však lidstvo potýká se zásadním problémem nedostatku vody a sucha, který se v důsledku změny klimatu bude pravděpodobně ještě prohlubovat. Jedná se o celosvětový problém dotýkající se také Evropské unie.

Za posledních třicet let se v Evropské unii výrazně rozšířila období sucha a jejich intenzita natolik, že v letech 1976 až 2006 počet oblastí a populací zasažených suchem vzrostl o téměř 20 %. Jedno z nejrozsáhlejších such v roce 2003 zasáhlo více než 100 milionů obyvatel a jednu třetinu území EU a evropskému hospodářství způsobilo škody za nejméně 8,7 miliard EUR. Celkové náklady na škody způsobené suchem se za posledních třicet let vyšplhaly na 100 miliard EUR a průměrné roční náklady se za tuto dobu zčtyřnásobily¹.

„Suchem“ se rozumí dočasné snížení dostupného množství vody, které je způsobené například nedostatkem srážek, zatímco „nedostatek vody“ znamená, že poptávka po vodě převyšuje kapacitu vodních zdrojů využívaných za trvale udržitelných podmínek. Doposud měl nedostatek vody dopad na minimálně 11 % populace v Evropě a 17 % jejího území. A nedávný vývoj naznačuje, že Evropu čeká další velký nárůst nedostatku vody.

Tento problém se proto netýká pouze vodohospodářů, ale má přímý dopad na obyvatelstvo a hospodářská odvětví, která s vodou nakládají a jsou na ní závislá, jako například zemědělství, cestovní ruch, průmysl, energetika a doprava. Na přístupu k vodě je velmi závislá především vodní energie představující neutrální zdroj energie, pokud jde o emise uhlíku. V širším měřítku má sucho a nedostatek vody dalekosáhlý dopad na přírodní zdroje, protože působí negativně na biologickou rozmanitost i na jakost vody, a v jejich důsledku dochází k vyčerpávání půdy a zvýšenému riziku lesních požárů.

Navzdory výrazným snahám Evropské unie o zmírnění tohoto rizika se očekává změna klimatu, situace proto bude nadále přetrvávat a zhoršovat se, jak zdůraznila Komise v nedávno přijaté zelené knize o přizpůsobení se změně klimatu. Pokud by teploty stouply o 2 až 3°C, změna klimatu by podle Mezivládního panelu pro změnu klimatu² způsobila nedostatek vody pro 1,1 až 3,2 miliard obyvatel. Oblasti zasažené suchem se pravděpodobně rozšíří. Za těchto okolností je prioritou Evropské unie vytvořit účinné strategie k řízení rizik sucha.

¹ http://ec.europa.eu/environment/water/pdf/1st_report.pdf

² IPCC WGII Čtvrtá hodnotící zpráva ze dne 6. dubna 2007.

Dne 10. ledna 2007 přijala Komise soubor opatření v oblasti energetiky a klimatu vedoucí k udržitelné, konkurenceschopné a bezpečné energetické politice v EU. Jedním z klíčových témat těchto opatření je snaha řešit energetické problémy v první řadě pomocí racionálnějšího využívání energie a až následně případně volit alternativní řešení. Stejným způsobem lze řešit problém nedostatku vody a sucha. Prvořadým požadavkem při hledání řešení tohoto problému je přechod k ekonomice zaměřené na racionální a úsporné hospodaření s vodou. Úspory vody s sebou přinášejí také úspory energie: odběr, přeprava a úprava vody jsou totiž vysoce energeticky nákladné. Proto je nutné zlepšit řízení poptávky po vodě. Na vodě, stejně jako na energii, závisí všechny lidské, hospodářské a společenské činnosti, Tento problém tedy zahrnuje široké spektrum možných politických řešení.

Z těchto důvodů poskytuje toto sdělení první soubor možných politických řešení na úrovni, Evropské unie, členských států a regionů, která se zaměřují na rizika plynoucí z nedostatku vody a sucha v Evropské unii a snaží se tato rizika zmírnit. Komise se i nadále plně zasazuje o řešení tohoto problému na mezinárodní úrovni, a to zejména prostřednictvím Úmluvy Organizace spojených národů o boji proti rozšiřování pouští a Rámcové úmluvy Organizace spojených národů o změně klimatu.

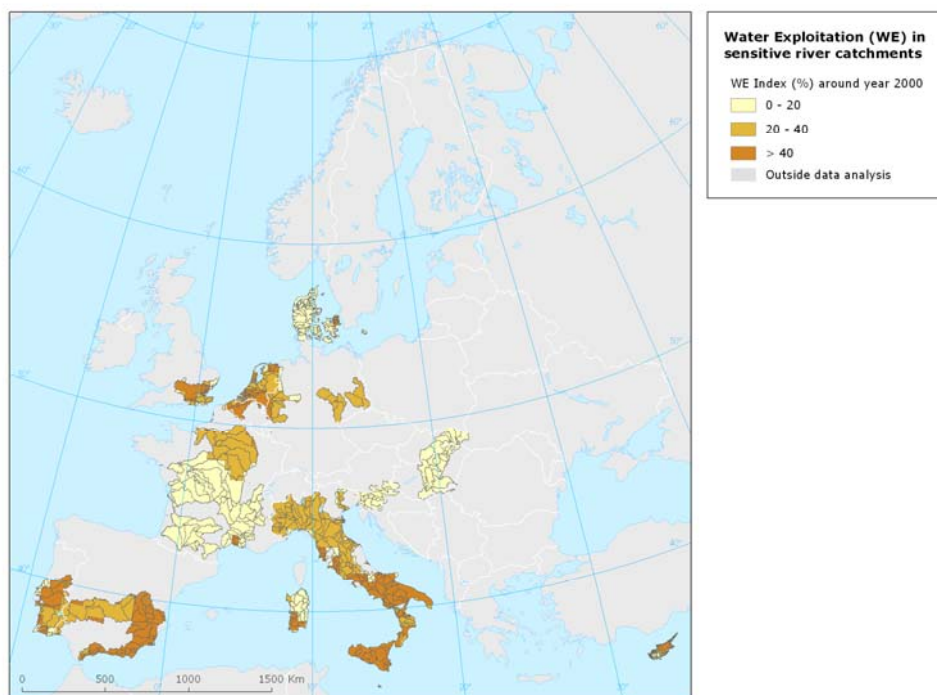
Toto sdělení je také reakcí na žádost o přijetí opatření k řešení problému nedostatku vody a sucha, kterou vyslovila Rada ve složení pro životní prostředí v červnu 2006.

1. NÁSTIN SITUACE

Je třeba zaměřit se na řešení těchto otázek:

- Základním požadavkem je **postupné plné provedení rámcové směrnice o vodě**³ (dále jen „RSV“), která je klíčovou směrnicí EU v oblasti vodní politiky, s cílem zaměřit se na problém špatného hospodaření s vodními zdroji.
- Tento problém často pramení z **neúčinných politik poplatků za vodu**, které většinou neberou v úvahu zranitelnost místních vodních zdrojů. Zásada „uživatel platí“ je prakticky uplatňována pouze v odvětví zásobování pitnou vodou a čištění odpadních vod. Jejím zavedením v celé EU by se přitom ušetřilo za zbytečné ztráty nebo plýtvání vodou a byl by zajištěn dostatek vody nezbytné k hlavním činnostem v celé Evropě i ve všech částech povodí přesahujících hranice. Tato zásada by tedy podpořila racionální využívání vody.

³ Směrnice 2000/60/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky.

- Jedním z určujících faktorů pro užívání vody je také **plánování využití půdy**. Nepřiměřený příděl vody do jednotlivých hospodářských odvětví má za následek nerovnováhu mezi poptávkou po vodě a existujícími vodními zdroji. S cílem změnit systém tvorby politik a přejít k efektivnímu plánování využití půdy na odpovídajících úrovních je třeba provést účelnou změnu.
- V Evropě existuje obrovský potenciál **úspor vody**. Vlivem špatného hospodaření se nadále plýtvá s minimálně 20 %⁴ vody. Úspory vody se musí stát prioritou, proto je třeba přezkoumat všechny možnosti racionálnějšího hospodaření s vodou. Politiky by měly vycházet z jasně **stanoveného systému priorit**, v rámci něhož by mělo být vytvoření dodatečné infrastruktury pro zásobování vodou zvaženo až na posledním místě poté, co byly vyčerpány všechny ostatní možnosti, včetně účinných politik poplatků za vodu a nákladově hospodárných alternativ. Také využívání vody musí vycházet ze systému priorit: je jasné, že v každém případě mají **přednost dodávky pro veřejnost**, aby byl zajištěn přístup k dostatečným zásobám vody.
- S cílem vytvořit návyky **zaměřené na úspory vody** je v první řadě třeba začlenit otázky týkající se této problematiky do politik odvětví využívajících vodu. Výsledky se však velmi liší v jednotlivých odvětvích na úrovni Evropské unie, členských států a regionů. Obecně se hovoří o nedostatku jednotnosti a v některých případech dochází dokonce ke kontraproduktivním vlivům na ochranu vodních zdrojů.

⁴ Ecologic, „Report on EU water saving potential“, červenec 2007.

- Aby byla politická opatření k řešení problému nedostatku vody a sucha plně účinná, musí se opírat o **vysoce odborné znalosti a kvalitní informace** o rozsahu problému a očekávaném vývoji. Stávající evropské a vnitrostátní programy zaměřené na hodnocení a sledování těchto rizik jsou nejednotné a neúplné. Prvotní podmínkou je tedy doplnění chybějících znalostí a zajištění možnosti srovnávání údajů v rámci EU. V tomto ohledu hraje významnou roli výzkum poskytující znalosti, z nichž vycházejí politická rozhodnutí.

2. ŘEŠENÍ PROBLÉMU: STRATEGIE PŘÍŠTÍCH OPATŘENÍ

Na základě konzultací zúčastněných subjektů a vyváženého posouzení dopadů, které byly provedeny pro účely tohoto sdělení, se ukazuje, že integrovaný přístup kombinující různé možnosti je skutečně nejvhodnějším řešením problému nedostatku vody a sucha, v porovnání s dalšími možnostmi, které se zakládají výhradně na dodávkách vody nebo ekonomických nástrojích.

V nadcházejících měsících bude nutné provést podrobnější ekonomické a právní analýzy z hlediska potenciálu, proveditelnosti a případného časového rámce každé ze zvažovaných možností. Před zavedením jakéhokoli z navrhovaných opatření by mělo být provedeno posouzení jeho dopadů.

2.1. Zavedení vhodných poplatků za vodu

Problematika:

Komise aktivně podporuje použití tržních nástrojů v oblasti životního prostředí, jak také zdůraznila v nedávno přijaté zelené knize o tržních nástrojích⁵. Stávající právní rámec RSV nabízí k řešení problému nedostatku vody a sucha širokou škálu těchto nástrojů. Ekonomické nástroje však navzdory konkrétním požadavkům stanoveným v článku 9 RSV dosud nebyly členskými státy v širší míře využity. Pokud příslušné orgány neměří či nezaznamenávají převážné množství odběru vody, mohou se i zdánlivě dobře vypracované politiky poplatků za vodu ukázat jako naprosto neúčinné. Článek 11 RSV proto stanoví požadavek na provádění systematické kontroly odběru vody.

Další postup:

Na úrovni členských států do roku 2010:

- Zavést poplatky za vodu, které musí vycházet z důsledného ekonomického posouzení využívání vody a její hodnoty. Dále je třeba vhodným způsobem vybízet uživatele k racionálnímu využívání vodních zdrojů a stanovit odpovídající příspěvky různých odvětví využívajících vodu, které povedou k návratnosti nákladů na vodohospodářské služby v souladu s požadavky RSV. Zásada „uživatel platí“ se musí stát pravidlem bez ohledu na to, ze kterého zdroje voda pochází. Domácnosti by však měly mít přístup k dostatečným zásobám vody nezávisle na jejich dostupných finančních zdrojích.

⁵ Zelená kniha o tržních nástrojích pro účely v oblasti životního prostředí a v souvisejících politikách, KOM(2007) 140.

- Zesílit snahy o zavedení povinných programů měření ve všech odvětvích využívajících vodu.
- V širším měřítku zajistit plné provedení RSV s cílem zaručit ochranu udržitelných vodních zdrojů nebo jejich obnovu.

Správná praxe:

Ve Francii zavlažovače povinně obsahují vodoměry, pokud přesahují hranici odběru. V letech 2000 až 2003 se tato zařízení rozšířila z 54 % na 71 %, což představuje 85 % celkové zavlažované plochy.

2.2. Racionálnější přiděl vody a finančních prostředků vztahujících se k vodě

2.2.1. Zdokonalit plánování využití půdy

Problematika:

Hospodářský rozvoj v některých povodích může mít nepříznivý vliv na dostupnost vodních zdrojů. Zvláštní pozornost je třeba věnovat povodím, které se potýkají s téměř neustálým nedostatkem vody. Stávající politiky EU se snaží upozornit na zranitelnost těchto povodí, například na skutečnost, že velké rozšíření turistických středisek v citlivých oblastech povodí mělo výrazný vliv na místní vodní zdroje. Zemědělství, zejména zavlažování, má na tato povodí rovněž velký dopad. Problémem stále zůstává nadbytečný odběr vody, který je také důsledkem nedostatečně provedené zásady oddělení podpory od zemědělské produkce v některých členských státech. Ke zlepšování tohoto stavu již přispěly postupně zaváděné reformy SZP, zejména podpora rozvoje venkova. Budoucí úpravy SZP a „kontrola stavu“ v roce 2008 by se mohly stát příležitostí k přezkoumání možnosti hlubšího začlenění problému dostupného množství vody mezi příslušné nástroje SZP. V tomto ohledu je například třeba určit, do jaké míry by SZP a „kontrola stavu“ v roce 2008 mohly přispět k dokonalejšímu využití úplného oddělení podpory od zemědělské produkce a zvýšit podporu vodohospodářství v rámci programů rozvoje venkova. Bude také důležité posoudit, jaký vliv má na dostupnost vody narůstající využívání biopaliv. Hlavní podmínkou zajištění udržitelného plánování využití půdy v Evropě je upravit v závislosti na dostupném množství vody na místní úrovni veškerou produkci, včetně zavlažování a produkce biomasy, stejně jako všechny hospodářské činnosti.

Další postup:

Na úrovni Evropské unie:

- Zvýšený důraz, který byl za posledních deset let kladen na udržitelné zemědělství, je vhodným základem pro politickou diskuzi o budoucích strategiích ke zlepšení úrovně udržitelného vodohospodářství, zvláště v době před provedením plánů povodí v roce 2010.
- Provést další hodnocení vzájemných vazeb mezi vývojem v oblasti biopaliv a dostupností vody.

Na úrovni členských států:

- Zajistit striktní provedení směrnice⁶ o strategickém posuzování vlivů na životní prostředí do všech hospodářských odvětví. Členské státy musí zlepšit své postupy a zajistit, že podmínky vyplývající z konečných rozhodnutí nemají negativní vliv na životní prostředí.
- Vést členské státy k tomu, aby zjišťovaly povodí, která se potýkají s téměř neustálým nebo neustálým nedostatkem vodních zdrojů.
- Pro znovuzavedení udržitelné rovnováhy těchto povodí je třeba stanovit vhodné právní předpisy. V tomto směru je nutné podporovat dobrovolné programy, které mohou přinést zajímavá řešení. Pokud se v nejzranitelnějších oblastech nedostaví dostačující výsledky, měla by být zavedena povinná opatření na úsporu vody a racionální hospodaření. Všechna opatření budou nakonec začleněna do programů RSV.

Správná praxe:

V rámci Úmluvy OSN o boji proti rozšiřování pouští zveřejnilo Řecko celostátní akční program na zavedení zvláštních opatření k řešení nerovnováhy mezi poptávkou a nabídkou.

2.2.2. Finanční rámec racionálního hospodaření s vodou

Problematika:

Potenciál racionálního hospodaření s vodou není v Evropské unii plně využit. Některá opatření nejsou přijata z důvodu finanční nedostupnosti i přesto, že jsou nákladově hospodárná.

Řešení problémů způsobených změnou klimatu, zejména nedostatek vody a sucho, je jednou z priorit regionální politiky EU v období 2007–2013. Nový právní rámec stanoví investice v oblasti infrastruktur ve vodohospodářství (jímání, rozvod, úprava vody), investice do úsporných čistých technologií a preventivních opatření.

Evropské fondy a státní podpory představují významnou finanční pomoc, nicméně jejich rozpočty nejsou dostačující k tomu, aby kompletně pokryly všechny oblasti.

Opatření jednotlivých členských států mohou být někdy kontraproduktivní, pokud upřednostňují dodatečnou infrastrukturu zásobování vodou před podporou opatření k úspornému a šetrnému hospodaření s vodou. Takový postup je totiž v rozporu se systémem priorit v oblasti vody. Stále je důležité, aby bylo přidělování finančních prostředků dostatečně vázáno na podmínku samostatného předchozího důkazu o využívání všech opatření k úspornému a racionálnímu hospodaření s vodou, o uplatňování účinné politiky poplatků za vodu a systému měření, minimálních požadavků pro veřejné sítě zásobování vodou nebo návratnosti nákladů na projekty dotčenými uživateli vody. Případná vnitrostátní podpůrná opatření musí být plně v souladu s pravidly státní podpory.

⁶ Směrnice 2001/42/ES, (Úř. věst L 197, 21.7.2001, s. 30).

Další postup:

Na úrovni Evropské unie:

- Upřesnit stávající strategické pokyny Společenství v oblasti infrastruktury zásobování vodou a v rámci politik regionálního a místního rozvoje zvážit, zda je nutné učinit další pokrok, pokud jde o preventivní environmentální podmínky v oblasti účinného vodohospodářství, s cílem předejít podpoře jakékoli dodatečné infrastruktury pro zásobování vodou nebo jiných zařízení.
- Přezkoumat způsoby, kterými by odvětvové politiky mohly lépe a v širší míře přispět k účinnému vodohospodářství s využitím přidružených finančních prostředků na podporu racionálních environmentálních návyků ze strany uživatelů vody.

Na úrovni členských států:

- Zajistit, aby fondy EU byly efektivně využívány ke zlepšení řízení poptávky po vodě, a to zejména pomocí opatření k přizpůsobení se nedostatku vody, udržitelných postupů, širších úspor vody, systémů sledování a vhodných nástrojů k řízení rizik.
- Zavést daňové výhody k podpoře úsporných technologií a postupů pro spotřebitele a producenty, zejména v oblastech s nedostatkem vody, s přihlédnutím k sociálním podmínkách a případným rozdílům mezi jednotlivými regiony.

Správná praxe:

Kypr zavedl úsporná opatření na podporu opětovného využití užitkové vody (např. vody z praček či myček nádobí) k zalévání zahrad a splachování toalet. Spotřeba vody se tím snížila až o 40 % na obyvatele. V roce 2007 tvoří 75 % nákladů na tento systém veřejné dotace.

Jedna pětina největších měst v Německu již přes deset let podporuje sběr dešťové vody s cílem do roku 2010 vybavit zařízeními na sběr dešťové vody 15 % budov.

2.3. Zlepšení systému řízení rizik sucha

2.3.1. Vypracování plánů řízení rizik sucha

Problematika:

V důsledku častějších období sucha za uplynulých několik let přešly některé členské státy od systému řízení krizí k řízení rizik sucha. Opatření v rámci tohoto řízení často představují komplexní plány řízení rizik sucha, zahrnující mapování oblastí postižených nedostatkem vodních zdrojů, výstražné úrovně, systémy varování atd. Rámcová směrnice o vodě umožňuje vytvořit konkrétní plány řízení sucha v postižených povodích.

Další postup:

Na úrovni Evropské unie:

Podporovat výměnu informací a osvědčených postupů v oblasti řízení rizik sucha. Stanovit metody určování prahových úrovní pro sucho a metody mapování sucha. Do konce roku 2008 vypracovat doporučení.

Na úrovni členských států:

- Do roku 2009 stanovit konkrétní plány řízení sucha, které případně v souladu s čl. 13 odst. 5 rámcové směrnice o vodě doplní plány povodí stanovené v uvedené směrnici.

Správná praxe:

Španělsko a Nizozemsko již zavedly vnitrostátní plány řízení rizik sucha.

Na vypracování těchto plánů pracuje evropská síť odborníků, jež byla sestavena v rámci společné prováděcí strategie rámcové směrnice o vodě. První seminář se konal v červnu 2007 na podnět Španělska.

2.3.2. Vytvoření observatoře pro sledování sucha a systému včasného varování pro sucho

Problematika:

Komise v současné době pracuje na projektu evropské observatoře pro sledování sucha, který přispěje k rozvoji znalostí o této problematice. Jelikož dalším důležitým faktorem řízení rizika jsou účinné systémy varování, bude po tomto projektu následovat vytvoření systému včasného varování umožňujícího dotčeným orgánům lepší připravenost na období sucha. Zmíněný systém bude zahrnovat příslušné údaje a výsledky výzkumu, systémy sledování sucha, zjišťování a předpovědi sucha na různých úrovních, počínaje místními a regionálními činnostmi až po celkové hodnocení na úrovni EU, což umožní vyhodnotit nadcházející události.

Další postup:

Na úrovni Evropské unie i členských států:

- Do roku 2012 vypracovat prototypy a stanovit prováděcí postupy pro fungování evropské observatoře pro sledování sucha a systému včasného varování.

Správná praxe:

Slovinsko založilo v rámci Úmluvy Organizace spojených národů o boji proti rozšiřování pouští centrum pro řízení sucha v jihovýchodní Evropě, které se zaměřuje na připravenost, monitorování, předpovědi a řízení sucha.

V rámci pátého rámcového programu bylo navrženo vytvoření evropského centra pro sucho. Toto virtuální centrum znalostí, v rámci něhož se podporuje spolupráce mezi vědci a uživatelskou skupinou a budování kapacit, přispívá k lepší připravenosti a větší odolnosti obyvatelstva vůči období sucha.

2.3.3. Maximální využití Fondu solidarity EU a evropského mechanismu civilní ochrany

Problematika:

Členské státy zasažené velkými suchy doposud nikdy nepožádaly o pomoc z Fondu solidarity Evropské unie (FSEU) ani o nouzové zásobování vodou v rámci pomoci civilní ochrany.

Další postup:

Na úrovni Evropské unie:

- Komise musí být připravena kompletně přezkoumat každou žádost o podporu v rámci FSEU podanou členským státem, který byl vážně zasažen suchem. Před jakýmkoli rozhodnutím je třeba zjistit, zda žádost nepřímo nesouvisí se špatným vodohospodářstvím a zda byla zavedena vhodná opatření k řízení sucha.
- S ohledem na nařízení o FSEU přezkoumat, zda je třeba učinit další pokrok, pokud jde o stanovení kritérií a způsobilých činností, aby bylo v rámci fondu solidarity možné reagovat na jednotlivá sucha.
- **V rámci mechanismu civilní ochrany** budou zváženy všechny možnosti začlenění problematiky sucha do budoucích ročních pracovních programů. Jedním z cílů bude stanovit veškeré druhy pomoci pro případy velkého sucha se všemi jeho důsledky, kterými jsou například lesní požáry, a zaměřit se na optimální využití dostupných omezených zdrojů a možnost jejich doplnění.
- Úkolem skupiny odborníků na systém včasného varování působících v oblasti civilní ochrany bude vypracovat optimální metodu využití systému včasného varování na úrovni Evropské unie a členských států a předvídat všechny přípravné akce v oblasti civilní ochrany.

2.4. Zvážit vytvoření dodatečné infrastruktury pro zásobování vodou

Problematika:

V oblastech, ve kterých byly zavedena všechna preventivní opatření podle systému priorit v oblasti vody (od úspor vody přes politiku poplatků za vodu až po alternativní řešení), a v nichž poptávka po vodě stále převyšuje dostupné vodní zdroje, se může vytvoření dodatečné infrastruktury pro zásobování vodou za určitých okolností stát jedním z možných způsobů zmírnění dopadů velkého sucha. Je však třeba náležitě zvážit náklady a přínosy tohoto opatření.

Existuje několik způsobů vytvoření dodatečné infrastruktury pro zásobování vodou, kterými jsou například jímání povrchových nebo pozemních vod, převádění vod nebo využití alternativních zdrojů.

Výstavby nových přehrad pro zásobování vodou a převádění vod podléhají právním předpisům EU. Přerušeni nebo převádění proudění vod nutně narušují stav vodních útvarů a podléhají proto zvláštním přísným kritériím. Mimoto tyto velké projekty často vyvolávají sociální a politické střety mezi povodími, od kterých se voda odebírá, a povodími, které ji přijímají, což vede ke vzniku otázek ohledně udržitelnosti těchto projektů.

Stále častěji jsou v Evropě při řešení tohoto problému zvažovány alternativní možnosti, jakými jsou odsolování mořské vody nebo opětovné využití odpadních vod. Před každým konečným stanoviskem ohledně těchto řešení bude Komise muset provést další hodnocení rizik a posouzení dopadů s ohledem na konkrétní biogeografické podmínky každého členského státu a jednotlivých regionů.

Další postup:

Na úrovni Evropské unie:

- Do konce roku 2008 Komise posoudí všechny alternativy.

Na úrovni členských států:

- Je třeba zajistit, aby byly důkladně zváženy a zhodnoceny všechny negativní vlivy, které dodatečné infrastruktury pro zásobování vodou, jako jsou přehrady či odsolovací stanice, může mít na životní prostředí. Vztít náležitě v úvahu změny očekávané v důsledku změny klimatu, stejně jako cíle, kterých má být dosaženo na základě energetické politiky pro Evropu, aby se předešlo jakékoli neslučitelnosti.

Správná praxe:

V současnosti probíhají výzkumné projekty MEDINA⁷ a MEDESOL⁸ (šestý rámcový program pro výzkum), jejichž cílem je minimalizovat obsah soli či snížit spotřebu energie při procesu odsolování.

2.5. Podpora technologií a postupů umožňujících racionální využívání vody

Problematika:

Ve všech hospodářských odvětvích je nutné nadále rozvíjet technologie a postupy umožňující racionální využívání vody. V Evropské unii stále existují výrazné rezervy, pokud jde o racionální využívání vody. V některých oblastech by přitom mohlo být ušetřeno až 30 % objemu vody spotřebovávané v budovách⁹. Z veřejných sítí pro zásobování vodou může v některých velkých městech unikat více než 50 % a podobné plýtvání bylo zaznamenáno i v systému zavlažování. Kromě technologií je nezbytné zdokonalit postupy nakládání s vodou ve všech odvětvích, ve kterých se využívá velké množství vody (např. v zemědělství, výrobě nebo cestovním ruchu).

Další postup:

Na úrovni Evropské unie:

- Zvážit vytvoření norem pro zařízení využívající vodu, jako jsou zavlažovací systémy a jiná zemědělská zařízení využívající energii.

⁷ MEDINA: Odsolování pomocí membránového filtru: integrovaný přístup.

⁸ MEDESOL: Odsolování mořské vody pomocí inovační destilační technologie s membránovým filtrem využívající sluneční energii.

⁹ Ecologic, červen 2007.

- Zvážit vytvoření právních předpisů týkajících se neenergetických produktů, které zahrnují zařízení využívající vodu (kohoutky, sprchové hlavice, toalety).
- Zahrnout kritéria pro účinné využívání vody mezi prováděcí normy pro budovy v rámci harmonizace hodnocení životního cyklu a deklarácí o výrobcích, které jsou šetrné k životnímu prostředí.
- Zvážit vypracování nové směrnice náročnosti budov v oblasti spotřeby vody, která by se podobala směrnicí o energetické náročnosti budov¹⁰. Do její působnosti by mohly spadat kohoutky, sprchy a toalety, sběr dešťové vody a opětovné využití užitkové vody.
- Komise by při přezkumu nařízení EMAS měla zvážit zavedení výkonnostního ukazatele pro spotřebu vody. V příštích letech by mělo postupně dojít k případné certifikaci všech budov evropských institucí.
- Podporovat širší výzkum v oblasti přizpůsobení hospodářských činností problému nedostatku vody a sucha, v oblasti racionálního hospodaření s vodou a rozhodovacích nástrojů.

Na úrovni členských států:

- Podpořit přijetí závazných požadavků pro nové budovy a veřejné a soukromé sítě a zavedení systému pokut za úniky přílišného množství vody.

Na úrovni Evropské unie i členských států:

- Vytvořit dobrovolné dohody v rámci všech hospodářských odvětví, která využívají vodu (stavebníci, stavbyvedoucí, výrobci, pracovníci v cestovním ruchu, zemědělci, místní orgány), jejichž výsledkem budou produkty, budovy, sítě a postupy, které jsou šetrnější k vodě.

Správná praxe:

Proaktivní programy na úsporu vody zavedené v několika španělských městech přinesly obdivuhodné výsledky. V roce 1997 byl ve městě Zaragoza zaveden komplexní program zaměřený na modernizaci zařízení a vybavení na využívání vody, na zavedení vodoměrů a na posilování povědomí veřejnosti. Výsledkem tohoto programu je úspora 1,2 miliard litrů vody ročně a skutečnost, že Španělsko má nejnižší denní potřebu vody na obyvatele (96 litrů na osobu a den).

2.6. Vytvoření návyků zaměřených na úsporu vody v Evropě

Problematika:

Vytvoření návyků zaměřených ve vší zodpovědnosti na úsporu vody a účinné využívání vody musí předcházet aktivní politika posilování povědomí veřejnosti, do níž je třeba zapojit všechny subjekty působící ve vodohospodářském odvětví. Hlavní činnosti musejí probíhat v oblasti informování veřejnosti a vzdělávání.

¹⁰ Směrnice 2002/91/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 16. prosince 2002 o energetické náročnosti budov.

Spotřebitelé stále ve větší míře požadují informace o způsobech využívání vody ve všech fázích průmyslového nebo zemědělskopotravinářského zpracování. Účinný způsob cílného informování veřejnosti o nakládání s vodou a o udržitelném vodohospodářství představuje označování. Proto je třeba podporovat uvádění na trh stále účinnějších zařízení či produktů, které jsou šetrné k vodě.

S ohledem na koncept sociální odpovědnosti podniků (CSR) je nutné podporovat hospodářské subjekty podílející se na systémech jakosti a certifikace, kteří propagují své výrobky a produkty na základě důkazu o účinném využívání vody.

Další postup:

Na úrovni Evropské unie:

- Spolu s Evropskou obchodní aliancí pro sociální odpovědnost podniků (European Business Alliance on CSR) přezkoumat možnost zavedení iniciativy aliance pro racionální využívání vody.
- Podporovat začlenění předpisů v oblasti vodohospodářství do stávajících a budoucích systémů jakosti a certifikace.
- Přezkoumat možnost rozšíření stávajícího evropského systému označování za účelem podpory účinných zařízení a produktů, které jsou šetrné k vodě.

Na úrovni členských států:

- Podporovat rozvoj vzdělávacích programů, poradenských služeb, výměny osvědčených postupů a komunikačních kampaní pro širokou veřejnost, které se zaměřují na problematiku dostupnosti vodních zdrojů.

Správná praxe:

V létě roku 2006 vyhlásila Francie celostátní kampaň nazvanou „Zbude dost vody pro každého?“, která spočívala v televizních a rozhlasových upoutávkách vyzývajících jednotlivce k úsporám vody. Podle názorů veřejnosti byly tyto zprávy přesvědčující. 88 % lidí uvedlo, že se snaží vodu šetřit.

2.7. Lepší znalosti a shromažďování údajů

2.7.1. Evropský systém informací o nedostatku vody a suchu

Problematika:

Spolehlivé informace o rozsahu a dopadu nedostatku vody a suchu jsou nezbytné pro rozhodování na všech úrovních. V rámci zajištění konzistentnosti údajů na úrovni Evropské unie je třeba stanovit jednotné definice. Nedávno zveřejněný Evropský systém informací o vodě (WISE)¹¹ poskytuje ideální základ pro shromažďování a šíření těchto informací.

Další postup:

¹¹ <http://water.europa.eu>

- Každý rok se Komisi nebo Evropské agentuře pro životní prostředí předloží roční hodnocení v rámci EU, které bude vycházet ze společně schválených ukazatelů a z údajů poskytnutých členskými státy a zúčastněnými subjekty.
- Je třeba plně využít služeb globálního sledování životního prostředí a bezpečnosti (GMES) k získávání vesmírných údajů a nástrojů pro sledování na podporu vodních politik, plánování využití půdy a vylepšené zavlažovací technologie.

2.7.2. Možnosti výzkumu a technologického rozvoje

Problematika:

Podpora, koordinace a šíření výzkumných snah mezi Evropskou unií a členskými státy je optimálním prostředkem harmonizace potřeb v oblasti výzkumu a tím, co se společnosti nabízí, zahrnující profesionály a tvůrce politik. Koordinován by měl být program LIFE+ a programy přeshraniční spolupráce v oblasti řízení nedostatku vody a sucha, které probíhají v rámci evropského nástroje sousedství a partnerství (NESP). V této souvislosti je třeba hledat synergie mezi politikou a výzkumem.

Další postup:

- Šířit výsledky výzkumů v oblasti nedostatku vody a sucha a usnadnit jejich použití.
- Přezkoumat, posílit a podpořit činnosti v oblasti výzkumu a technologického rozvoje, například vytváření sítí, v rámci možností zavedených sedmým rámcovým programem Evropského společenství pro výzkum. Do roku 2009 již výsledky tohoto výzkumu mohou začít být uplatňovány a začleňovány do politických rozhodnutí.

3. ZÁVĚRY

Nedostatek vody a sucho představují základní environmentální problém, který je třeba řešit. Jeho řešení je zároveň předpokladem udržitelného hospodářského růstu v Evropě. Vypracování účinné strategie zaměřené na účelné hospodaření s vodou může EU významně napomoci ve snaze o oživení a posílení hospodářství a v boji proti změně klimatu.

Toto sdělení je prvním souborem možných politických řešení a jeho cílem je otevřít rozsáhlou diskuzi o tom, jakým způsobem se lze přizpůsobit problému nedostatku vody a sucha, který by mohl případně narůst v důsledku klimatické změny. Možnosti navržené v tomto sdělení by mohla v krátkém časovém horizontu přinést výsledky. Komise se proto domnívá, že je třeba učinit všechny nezbytné kroky, aby byla tato opatření co nejdříve zavedena na úrovni Evropské unie. V tomto ohledu je důležité vzít v úvahu, jakou úlohu mohou hrát nejnovější výsledky výzkumu při tvorbě politik. Komise bude hodnotit dosažený pokrok při naplňování stanovených cílů a o výsledcích podá zprávu Radě a Evropskému parlamentu. Zpráva bude předložena v rámci fóra zúčastněných subjektů, které se bude konat v roce 2008.

S ohledem na výsledky projednání tohoto sdělení v Evropském parlamentu a v Radě ministrů, počínaje neformálním zasedáním Rady ve složení pro životní prostředí dne 1. září 2007, a s přihlédnutím k výsledkům výše uvedené zprávy zváží Komise následné iniciativy a akce v nadcházejících několika letech.